

TUXUMDON DISFUNKTSIYASI YUQORI BO'LGAN AYOLLARDA KO'KRAK BEZI O'SMA KASALLIKLARIGA XAVF OMILINI O'RGANISH

Holdarova Zulhumor Ravshanbekovna

Ixtisoslashtirilgan onkologiya va radiologiya

ilmiy-amaliy tibbiyot markazi Andijon filiali

Annotatsiya, *Temir tanqisligi holatlari (JDS) va temir tanqisligi anemiyasi (jda) muammosi dolzarbligicha qolmoqda. Ushbu ishda zamonaviy ayollarda temir yo'lning keng tarqalishi va uning oqibatlari masalalari ko'rib chiqilgan. Mualliflar JDS tasnifi, etiologiyasi va temir tanqisligi patogenezini keltiradilar. Maqolaning alohida bo'limi temir almashinuvi masalalariga bag'ishlangan. Sharhda temir metabolizmida ishtirok etadigan asosiy oqsillar va ularning ma'lum bir iz elementning gomeostazini saqlashdagi roli haqida qisqacha ma'lumot berilgan. Hujayradan tashqari temir tarkibini tartibga solishda muhim rol o'ynaydigan gepsidinning funktsional ahamiyati va temirni qayta ishlash jarayonlariga alohida e'tibor beriladi.*

Gematologiyada gepsidinni qo'llashning eng istiqbolli yo'nalishlari keltirilgan. Jda tashxisini qo'yish mezonlariga e'tibor beriladi. Taqdim etilgan yondashuv, shu jumladan temir tanqisligi va anemiyani o'z vaqtida tashxislash va davolash, ayollar salomatligini saqlash uchun qo'shimcha imkoniyatlar ochadi, shu jumladan keng tarqalgan ginekologik kasalliklar va kasalliklar, shuningdek ularning ferodefitsit bilan kechadigan asoratlari bilan. Jda terapiyasi va oldini olish uchun optimal temir preparatlarini tanlash zamonaviy klinik tibbiyotda dolzarb tadqiqot yo'nalishi hisoblanadi.

Kalit so'zlar: *tuxumdonlarning benign neoplazmalari, tuxumdonlarning yaxshi o'smalari, tuxumdonlarning o'simtaga o'xshash shakllanishi, reproduktiv yosh, sut bezlarining yaxshi kasalliklari*

Kirish. *Temir tanqisligi anemiyasi (jda) dunyo miqyosidagi kasallik bo'lib, unga 2 milliard kishi (dunyo aholisining 30 foizi) ta'sir qiladi. Temir tanqisligi boshqa*

sog'liq muammolariga qaraganda ko'proq odamlarga ta'sir qiladi, bu patologiya epidemiyaga mos keladigan sog'liqni saqlash muammosidir [1].

Temir tanqisligi jiddiy oqibatlarga olib keladi — sog'likni yo'qotish va erta o'lim [2]. JSST (2015) va Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra, reproduktiv yoshdagi har uchinchi ayol va har ikkinchi homilador ayolda temir tanqisligi qayd etilgan, jda 15-44 yoshdagi ayollarda vaqtincha nogironlikning uchinchi eng keng tarqalgan sababidir.

Mamlakatlarni anemiyaga qarshi kurashda qo'llab-quvvatlash uchun JSST temir tanqisligi va kamqonlikning oldini olish va nazorat qilish bo'yicha ko'rsatmalar ishlab chiqdi. JSST menstrüel tsikli barqaror bo'lgan barcha qizlar, qizlar va ayollarni anemiya xavfi guruhiga kiritishni va har kuni 3 oy davomida elementar temirning profilaktik dozasini qo'llashni tavsiya qiladi. har yili (30-60 mg) [3].

Izlanish maqsadi. Tadqiqotimizning maqsadi reproduktiv yoshdagi ayollarda temir tanqisligi holatlarining chastotasi va xususiyatlarini baholash edi.

Izlanish materiallari va usullari. maslahat va diagnostika bo'limiga murojaat qilgan reproduktiv yoshdagi (18-45 yosh) 150 bemorni tekshirish o'tkazildi. Bemorlarning o'rtacha yoshi $36,71 \pm 6,32$ yoshni tashkil etdi. Umumiy klinik tekshiruv o'tkazildi, unda anamnez, klinik alomatlar, standart laboratoriya va instrumental tadqiqotlar o'rganildi. Klinikada barcha bemorlar maxsus ginekologik davolanishni, shu jumladan jarrohlik davolashni olishdi.

Tadqiqot natijalari. Reproaktiv yoshdagi ayollarning tekshirilgan guruhida anemiya darajasi 46,1% ni tashkil etdi. Tekshirilganlarning barchasida anemiya temir tanqisligi sifatida aniqlanadi: gipoxromik, qon zardobidagi ferritin miqdori past bo'lgan giporegenerativ. O'rtacha MSN $25 \pm 3,2$ PG, o'rtacha ferritin darajasi $7,8 \pm 1,9$ ng/ml ni tashkil etdi, MSN va HGB o'rtasida statistik jihatdan muhim korrelyatsiya aniqlandi ($r = 0,39$, $p = 0,04$). Asosiy laboratoriya ko'rsatkichlari jadvalda keltirilgan. 1. Biz olgan ma'lumotlarga ko'ra, turli darajadagi temir tanqisligi tekshirilganlarning deyarli yarmida — 1109 (46,1%) bemorlarda, shu jumladan anemiya — 591 (53,3%), yashirin temir tanqisligi — 518 (46,7%) da aniqlangan. Temir tanqisligi bo'lgan bemorlar orasida yashirin temir tanqisligi va engil anemiya eng ko'p aniqlangan, ularning

chastotasi taqqoslanadigan (46,7 va 34,5%), og'ir anemiya statistik jihatdan kamroq qayd etilgan — 6 (0,5%) bemorlarda ($\chi^2 = 6,5$; $p = 0,05$).

Zaiflik, charchoq, bosh aylanishi, terining qurishi va tozalanishi, tirnoqlarning mo'rtligi, taxikardiya va yurakdagi uzilishlar haqida shikoyatlar 197 (17,7%) bemorni ko'rsatdi, ularning aksariyati og'ir va o'rtacha og'irlikdagi anemiyaga ega edi — 109 (60,4%) tekshirildi. Hgb darajasi va yuqoridagi shikoyatlar mavjudligi o'rtasida o'rtacha kuchning to'g'ridan-to'g'ri korrelyatsiyasi aniqlandi ($r = 0,415$, $p = 0,002$).

Elektrokardiografik tadqiqotlar natijalariga ko'ra, miyokard repolarizatsiyasi, sinus taxikardiyasi, diffuz miokard o'zgarishlari kabi o'ziga xos bo'lmagan o'zgarishlarning mavjudligi temir tanqisligi bo'lgan bemorlar orasida temir tanqisligi bo'lmagan ayollarga nisbatan sezilarli darajada tez — tez qayd etilganligi aniqlandi- 721 (65,0%) va 198 (15,3%). $\chi^2 = 6,635$, $p = 0,001$).

Xulosa. Shunday qilib, reproduktiv yoshdagi ayollarda kamqonlik darajasi yuqori bo'lib qolmoqda. Shu bilan birga, asosiy (ginekologik tadqiqotimizda) kasallikni davolash, temir preparatlari bilan terapiyani tanlashga individual yondashuv, bemorga temir tanqisligi ta'sirining mumkin bo'lgan oqibatlari to'g'risida ma'lumot berish davolanishga rioya qilishni oshirishi va yuqori terapevtik ta'sirga erishishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Шевцова В.Л. Клиническое значение эндокринно-метаболических нарушений при синдроме поликистозных яичников и оптимизация методов их терапии: Автореф. дис. ... канд. мед. наук. М 2006; 24.
2. Conneely O.M., Mulac Jericevic B., DeMayo F. et al. Recent progress in hormone research 2002; 57: 339—355.
3. Filicory M. Endocrine basis of reproductive function. Bologna Monduzzi Editore 2000; 605.